

УДК 347.44:004.738.5(477)

DOI <https://doi.org/10.32782/chc.v057.2025.4>

Стрілець Михайло Ігорович,

аспірант кафедри цивільного права

Національного університету «Одеська юридична академія»

ORCID ID: 0009-0009-1941-6034

ЗМІСТ ТА ІСТОТНІ УМОВИ ДОГОВОРУ ПРО НАДАННЯ ФРІЛАНС-ПОСЛУГ

Постановка проблеми. В українському законодавстві термін «фриланс» не має офіційного закріплення. У повсякденному вжитку ним позначають вид зайнятості, за якого особа працює самостійно, без постійного роботодавця, надаючи послуги різним замовникам. Такими замовниками можуть бути як юридичні, так і фізичні особи. Попри неформальний характер цієї діяльності, її слід юридично оформлювати, щоб убезпечити себе від недобросовісних клієнтів і уникнути податкових ризиків. [1]

Поширення фріланс-діяльності як форми самозайнятості зумовлює необхідність правового осмислення договорів, що укладаються між замовниками та виконавцями поза межами традиційних трудових відносин. Особливої актуальності ця тема набуває в умовах цифровізації, коли значна частина послуг надається дистанційно, з використанням інформаційно-комунікаційних технологій. Враховуючи широке коло питань, які виникають при дослідженні даного питання, вважаємо за необхідне окрему увагу приділити дослідженню змісту та істотних умов договору про надання фріланс-послуг.

Стан дослідження теми. Дослідженню питань приділялася певна увага, зокрема такими вітчизняними науковцями як: Адам В. [2], Андронova В. [3], Гніденко В. [4], Грішнова О. [5], Гусаров О. [6], Заболотна Н. [7], Лєскова Л. [8], Прогонюк Л. [9] та інші. Разом з тим, більшість зазначених досліджень присвячені сфері трудового права. Натомість дане дослідження пропонується присвятити аналізу договору про надання фріланс-послуг як цивільно-правового договору.

Мета статті полягає в аналізі змісту та істотних умов договору про надання фріланс-послуг.

Виклад основного матеріалу. Договір про надання фріланс-послуг за своєю сутністю є цивільно-правовим договором. В науковій літературі найбільш розповсюдженим є твердження, що «правовою природою є договором про

надання послуг, за яким одна сторона (виконавець) зобов'язується надати послугу іншій стороні (замовнику), а замовник зобов'язується оплатити її. У випадку фрілансу йдеться про виконання інтелектуальних, інформаційних, дизайнерських, програмістських та інших робіт на замовлення» [10].

Разом з тим, варто звернути увагу на те, що «залежно від предмета та характеру відносин, він може мати ознаки різних типів договорів, передбачених ЦК України [11], а саме:

- договору про надання послуг (глава 63 ЦК України) – найбільш поширений тип договору, де предметом є вчинення фрілансером певної дії або здійснення певної діяльності на замовлення клієнта (наприклад, консультаційні, інформаційні, маркетингові, освітні послуги), а результат послуги споживається в процесі її надання;

- договору підряду (глава 61 ЦК України) – застосовується, коли результатом роботи фрілансера є матеріалізований об'єкт, створений або перероблений ним (наприклад, написання програмного коду, створення дизайну, написання статті, переклад тексту), ключовим є досягнення конкретного, вимірюваного результату;

- договір на виконання науково-дослідних або дослідно-конструкторських та технологічних робіт (глава 62 ЦК України) – використовується у специфічних випадках, пов'язаних з науковою та інноваційною діяльністю;

- авторський договір (Закон України «Про авторське право і суміжні права», глава 36 ЦК України) – укладається, коли предметом є створення об'єкта авторського права (літературного твору, комп'ютерної програми, твору образотворчого мистецтва тощо) та/або передача майнових прав на нього» [12].

Досить часто трапляються випадки, коли договори про надання фріланс-послуг мають змішану природу, поєднуючи в собі риси кількох видів договорів. Наприклад, це може бути одночасне виконання робіт зі створення дизайну веб-сайту

(елементи договору підряду) та його подальше технічне обслуговування (елементи договору про надання послуг).

Зміст договору про надання фріланс-послуг охоплює: предмет договору (опис конкретної послуги або результату, який має бути досягнутий); строки надання послуг; вартість та порядок оплати; порядок взаємодії сторін (комунікація, погодження завдань, передача результатів); відповідальність сторін; порядок вирішення спорів.

Особливої уваги потребує чітке формулювання технічного завдання або специфікації до замовлення, що забезпечує однозначне розуміння очікуваного результату.

Важливою характерною рисою будь-якого цивільно-правового договору є визначення його істотних умов. Згідно з цивільним законодавством, істотними умовами є ті, що необхідні для укладення договору. Для договорів про надання фріланс-послуг такими умовами є:

- предмет договору, під яким розуміється конкретна послуга або комплекс послуг, які зобов'язується надати виконавець; предмет договору повинен бути чітко сформульований і мати індивідуалізовані ознаки, що дозволяють ідентифікувати обсяг зобов'язань виконавця (наприклад, розробка вебсайту, написання текстів, створення логотипу тощо);
- строк виконання договору, необхідним є визначення точної дати або періоду, упродовж якого послуга має бути надана. Можуть використовуватись календарні строки або строки, пов'язані з настанням певних подій (наприклад, після погодження замовлення). У разі порушення строків можуть застосовуватись санкції (пені, штрафи);
- розмір і порядок оплати, дана умова повинна включати конкретну суму або механізм її визначення, валюту оплати, порядок (передплата, поетапна оплата, оплата після здачі), строки та спосіб переказу коштів (банківський рахунок, платіжні системи, сервіси фрілансу).

В контексті аналізованого договору важливим є порядок приймання результату послуг. Так, договір має встановлювати процедуру приймання наданих послуг: терміни перевірки, спосіб повідомлення про зауваження, порядок усунення недоліків. У разі відсутності зауважень протягом визначеного часу послуга вважається прийнятою.

Також у практиці укладення фріланс-договорів важливими є умови щодо:

- прав інтелектуальної власності – у договорі необхідно визначити, кому належатимуть майнові права на створений результат (наприклад, про-

грамний код, графічне зображення, текстовий контент), що убезпечить сторони від правових спорів щодо авторства і використання результатів роботи;

- конфіденційності – особливо є актуально для ІТ-сфери, маркетингу, дизайну та копірайтингу; договір може містити положення про нерозголошення інформації, отриманої під час виконання завдання;

- форс-мажорних обставин – умов, які звільняють сторони від відповідальності за невиконання зобов'язань у разі дії непередбачуваних обставин (війна, техногенні катастрофи, перебої в роботі Інтернету тощо); в договорі необхідно передбачити порядок повідомлення про такі обставини.

Окремим аспектом, на який варто звернути увагу, це врегулювання спорів. Умова про юрисдикцію та порядок вирішення спорів (наприклад, переговори, медіація, звернення до суду, арбітражу), а також визначення застосовного права – особливо важливо у випадку міжнародного фрілансу.

Враховуючи те, що фрілансер не є працівником у розумінні трудового законодавства, його правовий статус регулюється нормами цивільного права. Водночас, за певних умов, договір може містити ознаки трудових відносин, що потребує правової обережності для уникнення перекваліфікації договору.

Основними відмінностями фріланс-договорів від трудових договорів є наступне: по-перше, сторонами трудового договору є роботодавець і працівник, сторонами фріланс-договору є замовник і виконавець (фізична особа-підприємець або фізична особа); по-друге, регулювання трудового договору здійснюється Кодексом законів про працю, а регулювання фріланс-договору – Цивільним кодексом України; по-третє, робочий час за трудовим договором визначається роботодавцем, а за фріланс-договором – виконавцем; по-четверте, трудовий договір передбачає такі обов'язкові соціальні гарантії, як пенсія, лікарняні, відпустка, натомість фріланс-договір не передбачає обов'язкових соціальних гарантій; по-п'яте, за трудовим договором має місце підпорядкування на відміну від фріланс-договору; по-шосте, виплата податків по трудовому договору здійснюється роботодавцем, а за фріланс-договором – виконавцем (або як ФОП, або самостійно).

Порівнюючи фріланс-договори з договорами підряду та договорами про надання послуг, слід зазначити, що вони часто ґрунтуються на правових моделях саме цих договорів. Водночас фріланс-договори мають низку характерних рис, які

щенню рівня правового захисту як фрілансерів, так і замовників, а також гармонізації договірної практики в цій сфері.

Тож договір про надання фріланс-послуг є гнучким інструментом цивільно-правового регулювання, який вимагає чіткого формулювання

істотних умов та врахування особливостей дистанційної взаємодії сторін. У контексті цифрової економіки важливим є подальше вдосконалення правового механізму укладення та виконання таких договорів, зокрема з урахуванням потреб захисту прав як замовників, так і виконавців послуг.

ЛІТЕРАТУРА:

1. Стрілець М.І. До питання про поняття «фрилансу» у вітчизняному правовому полі. *Одеські грудневі цивілістичні читання: приватне право, як концепт в умовах війни: людський вимір*: матеріали Всеукр. наук. конф. (Одеса, 12 груд. 2024 р.). За заг. ред. проф. Є. Харитонова, проф. І. Давидової. Одеса: Фенікс, 2025. С. 125–128.
2. Адам В.М. Особливості укладення трудового договору з фрілансером: теорія та практика. *Науковий вісник публічного та приватного права*. 2019. Вип. 5. Т. 1. С. 71–75.
3. Андронova В.А. Правове регулювання праці фрілансерів. *Правове життя сучасної України*: у 3 т.: матеріали Міжнар. наук.-практ. конф. (м. Одеса, 15 трав. 2020 р.). Одеса: Гельветика, 2020. Т. 2. С. 184–186.
4. Гніденко В.І. Правове регулювання гнучких форм зайнятості: дис... канд. юрид. наук: 12.00.05. Східноукраїнський нац. ун-т ім. Володимира Даля, Національний юрид. ун-т ім. Ярослава Мудрого. Харків. 2021. 283 с. С. 1.
5. Грішнова О.А., Савченко О.А. Фріланс: нові можливості і проблеми. *Економіка праці та проблеми зайнятості*. 2016. № 10. С. 8–12.
6. Husarov O. Historical and legal analysis of formation and development of the regulatory framework for atypical forms of employment. *Entrepreneurship, Economy and Law*. 2023. № 4. Р. 15–20.
7. Заболотна Н.Я. Фріланс як нова форма зайнятості та трудових відносин. *Юридичний науковий електронний журнал*. 2022. № 1. С. 143–145.
8. Лескова Л.Ф. Фріланс та його перспективи на українському ринку праці. *Topical Issues of Science and Education*. 2017. Vol. 3. С. 22–25.
9. Прогонюк Л.Ю. Проблеми правового регулювання дистанційної роботи в Україні. *Юридичний науковий електронний журнал*. 2022. № 1. С. 157–160.
10. Цивільне право України: підручн. : в 2 т. Т. 2. За ред. Г.Б. Яновицької, В.О. Кучера. Львів: Новий Світ-2000, 2014. 428 с.
11. Цивільний кодекс України від 16.01.2023. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/435-15#Text>
12. Стрілець М.І. Поняття та сутність договорів на надання фріланс-послуг. *Європейські орієнтири розвитку України: нові виміри у воєнний час*: у 2 т.: матеріали Міжнар.наук.-практ. конф. (Одеса, 16 травня 2025 р.). За заг. ред. С. В. Ківалова. Одеса: Фенікс, 2025. Т. 2. С. 122–125.
13. Давидова І.В. Електронні договори в умовах карантину. *Права приватної особи в умовах пандемії COVID-19: проблеми здійснення і захисту*: монографія: За ред. Є.О. Харитонова, О.І. Харитонової, К.Г. Некіт. Одеса: Гельветика, 2020. С. 228–239.
14. Про електронну комерцію: Закон України від 03.09.2015 р. № 675-VIII. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/675-19>

Стрілець Михайло Ігорович

Зміст та істотні умови договору про надання фріланс-послуг

Стаття присвячена аналізу змісту та істотних умов договору про надання фріланс-послуг. Встановлено, що договір про надання фріланс-послуг, є відносно новим явищем у правовій практиці, і набуває все більшого поширення в умовах цифрової економіки та зростаючої популярності дистанційної праці. З цивільно-правової точки зору такий договір є різновидом договору про надання послуг або договору підряду (залежно від характеру зобов'язань), що укладається між фрілансером та замовником як між рівноправними суб'єктами цивільних правовідносин.

Аналіз змісту договору про надання фріланс-послуг свідчить про необхідність чіткого визначення його істотних умов, зокрема: предмета договору (який повинен бути конкретизований з урахуванням виду робіт або послуг), строків виконання, розміру та порядку оплати, відповідальності сторін, а також умов щодо передачі результату інтелектуальної праці у випадку виконання творчого завдання. Оскільки такі договори часто укладаються в електронній формі, важливого значення набуває також належна ідентифікація сторін та підтвердження їх волевиявлення.

Зазначено, що з огляду на відсутність спеціального правового регулювання фріланс-договорів у національному законодавстві України, застосування загальних положень Цивільного кодексу України є не лише виправданим, а й необхідним. Розробка та закріплення типових умов таких договорів у майбутньому сприятиме правовій визначеності, підвищенню рівня правового захисту як фрілансерів, так і замовників, а також гармонізації договірної практики в цій сфері.

Зроблено висновок про те, що договір про надання фріланс-послуг є гнучким інструментом цивільно-правового регулювання, який вимагає чіткого формулювання істотних умов та врахування особливостей дистанційної взаємодії сторін. У контексті цифрової економіки важливим є подальше вдосконалення правового механізму укладення та виконання таких договорів, зокрема з урахуванням потреб захисту прав як замовників, так і виконавців послуг.

Ключові слова: фріланс, договір, послуги, істотні умови, правове регулювання, цифрова економіка, самозайнятість, дистанційна робота.

Strilets Mykhailo

Content and essential terms of a freelance services contract

The article is devoted to the analysis of the content and essential terms of the contract for the provision of freelance services. It has been established that the contract for the provision of freelance services is a relatively new phenomenon in legal practice, and is becoming increasingly widespread in the conditions of the digital economy and the growing popularity of remote work. From a civil law point of view, such a contract is a type of contract for the provision of services or a contract for the provision of services (depending on the nature of the obligations), concluded between the freelancer and the customer as between equal subjects of civil legal relations.

Analysis of the content of the contract for the provision of freelance services indicates the need to clearly define its essential terms, in particular: the subject of the contract (which must be specified taking into account the type of work or services), terms of performance, amount and procedure for payment, liability of the parties, as well as conditions for the transfer of the result of intellectual work in the event of the performance of a creative task. Since such contracts are often concluded in electronic form, proper identification of the parties and confirmation of their will also becomes important.

It is noted that given the lack of special legal regulation of freelance contracts in the national legislation of Ukraine, the application of the general provisions of the Civil Code of Ukraine is not only justified, but also necessary. The development and consolidation of standard terms of such contracts in the future will contribute to legal certainty, an increase in the level of legal protection of both freelancers and customers, as well as the harmonization of contractual practice in this area.

It is concluded that a contract for the provision of freelance services is a flexible instrument of civil law regulation, which requires a clear formulation of essential terms and taking into account the peculiarities of remote interaction of the parties. In the context of the digital economy, it is important to further improve the legal mechanism for concluding and executing such contracts, in particular, taking into account the needs of protecting the rights of both customers and service providers.

Key words: freelance, contract, services, essential terms, legal regulation, digital economy, self-employment, remote work.